

MATERIAŁY

Maria Elżbieta Jezierska

TRANSPORTY WIĘŹNIÓW
FORTU VII W TORUNIU DO STUTTHOFU

Przygotowanie Niemiec hitlerowskich do wojny z Polską obejmowało nie tylko działalność ściśle wojskową: uzbrojenie, wyćwiczenie armii i wywiad dotyczący polskich sił zbrojnych oraz przewidywanych punktów oporu, ale także zorganizowanie dywersji na tyłach przez stworzenie tajnych początkowo, a ujawnionych we wrześniu, związków zamieszkałych na terenie Polski jej obywatele uważających się za Niemców¹ oraz przez przygotowanie daleko idącej akcji opanowania zajmowanych przez

¹ Na terenie Pomorza najważniejszy z nich to Selbstschutz (samoobrona — po raz pierwszy bojówki tak określone wystąpiły na Śląsku w 1921 r. w czasie III powstania śląskiego, następnie w Czechach i Morawach w 1938 r.), organizacja dywersyjna i paramilitarna, szkolona na terenie Pomorza od lata 1938 r. Por. J. Jastrzębski, *Powstanie i ewolucja koncepcji polityki III Rzeszy w stosunku do ludności zamieszkującej zachodnie tereny II Rzeczypospolitej. Stosunki polsko-niemieckie na Pomorzu gdańskim w okresie poprzedzającym wybuch II wojny światowej*, [w:] J. Jastrzębski, J. Sziling, *Okupacja hitlerowska na Pomorzu gdańskim w latach 1939—1945*, Gdańsk 1979, s. 17: „[...] Praktyczną rolę w systemie inspirowania, organizowania i szkolenia irredenty niemieckiej odgrywał aparat Reichsführera SS. Służba Bezpieczeństwa SS angażowała się w działalność wywiadowczą i dywersyjną na terenie Polski, a szczególnie Pomorza. Proces tworzenia bojówek i grup dywersyjnych na terenach graniczących z Polską rozpoczął się późną jesienią 1938 r. Na Pomorzu miało to związek z planami opanowania Wolnego Miasta Gdańska [...]. W listopadzie 1938 r. bawił w majątku Sławkowo na Pomorzu, należącym do działacza hitlerowskiego von Kriese, SS-Oberführer Ludolf Hermann Emanuel Georg Kurt Werner von Alvensleben, adiutant Reichsführera SS Heinricha Himmlera, któremu ten ostatni powierzył pieczę nad tworzonymi na Pomorzu oddziałami dywersantów. Członków tych grup rekrutowano z szeregów Jung Deutsche Partei i młodzieżowych sekcji Zjednoczenia Niemieckiego, kierując ich często na przeszkolenie do Gdańska [...]”. W okresie od 15 IX 1939 r. (por. J. Sziling, *Organizacja i struktura administracji okupacyjnej*, [w:] J. Jastrzębski, J. Sziling, *op. cit.*, s. 64) Selbstschutz miał charakter organizacji parapolicyjnej; zlikwidowano go 26 XI 1939 r., członków wcielono do policji lub SS. Por. Cz. Łuczak, *Polityka ludnościowa i ekonomiczna hitlerowskich Niemiec w okupowanej Polsce*, Poznań 1979, s. 72; S. Osiński, *V kolumna na Pomorzu Gdańskim*, Warszawa 1965; J. Skorzyński, *Selbstschutz — V kolumna*, „Biuletyn Głównej Komisji Badania Zbrodni Hitlerowskich w Polsce”, t. 10, 1958, s. 5—56; album *Selbstschutz Westpreussen*, dokument oryginalny, Archiwum GKBZHWP, sygn. 26283 i n.

wojska terenów². Szło tu o sparaliżowanie jakiegokolwiek działalności broniącej polskości na zapleczu hitlerowskiej armii, a więc przede wszystkim o usunięcie z zajmowanych terenów wszystkich tych Polaków, którzy mogliby być przywódcami oporu narodowego, tj. oficerów i podoficerów służby czynnej i rezerwy — tych, których nie ujęto z bronią w rękę i nie skierowano do obozów jenieckich — nauczycieli, księży i w ogóle inteligencję, a w szczególności Polaków, których postawa patriotyczna była znana, z silnym naciskiem na uwzględnienie członków wszelkich polskich organizacji, poczynając od Związku Zachodniego³, a kończąc na stowarzyszeniach tak apolitycznych, jak Czerwony Krzyż, a nawet Ochotnicza Straż Ogniowa.

W tym celu przed wybuchem wojny były przygotowywane specjalne listy nazwisk⁴, obejmujące wszystkie wyżej wymienione grupy Polaków obojga płci, poczynając od ludzi starych, których jako aktywnych Polaków znano jeszcze przed I wojną światową, kończąc na młodzieży, szczególnie z Przynależności Wojskowej. O tym, kto znajdzie się na takiej liście, decydowały często prywatne animozje, a nawet chęć zagarnięcia czyjegoś mieszkania, ogrodnictwa, roli itp. — wystarczył jakikolwiek donos, np. że w czasie kłótni o dziewczynę na zabawie młody rolnik wyraził się pogardliwie o Niemcach i Hitlerze.

W niektórych miejscowościach oprócz takich list imiennych decydowały po prostu tylko dwie przesłanki: mężczyzna i Polak. Po opanowaniu Gdańska, zajęciu Gdyni i Tczewa w ramach tzw. Sauberaktion (akcja

² W celu opanowania zaplecza armii w określonym kryptonimem „Fall Weiss” opracowaniu agresji na Polskę przewidziano stworzenie specjalnych grup operacyjnych (Einsatzgruppen), złożonych z członków sipo (policji bezpieczeństwa) i SD (służby bezpieczeństwa), działających przy każdej armii wermachtu; por. niżej „akcja Tannenberg”. Prócz tego zaplanowano zorganizowanie pierwotnych władz terenowych; ten wojskowy zarząd istniał do 25 X 1939 r. włącznie; prócz tego już we wrześniu 1939 r. zaczęto tworzyć właściwe władze administracyjne (cywilne). Por. J. Sziling, *Organizacja...*, Cz. Łuczak, *op. cit.*, s. 9 i n., a w szczególności s. 71.

³ Polski Związek Zachodni (w latach 1921—1934 — Związek Obrony Kresów Zachodnich) miał na celu konsolidację sił polskich na Pomorzu i przeciwstawienie się antypolskiej działalności mniejszości niemieckiej, w której rękę pozostawało jednak aż ok. 38% największych przedsiębiorstw przemysłowych i ok. 26% wielkiej własności ziemskiej na Pomorzu — por. W. Jastrzębski, *Powstanie i ewolucja...*, s. 14 i 18; A. Wolf, *Pomorze gdańskie w programie i działalności Związku Obrońców Kresów Zachodnich — Polskiego Związku Zachodniego*, „Przegląd Zachodni”, 1969, nr 2.

⁴ Listy proskrypcyjne były przygotowywane przez specjalną komórkę Głównego Urzędu SD (centralna placówka II — Polska) oraz berlińską centralę gestapo; wydano drukiem „Sonderfahndungsbuch Polen”, tj. spis Polaków przewidzianych do aresztowania przez Einsatzgruppen w ramach „akcji Tannenberg”, obejmujący ponad 61 tys. nazwisk, w tym byłych uczestników powstań wielkopolskiego i śląskich, działaczy plebiscytowych, członków kół kierowniczych. Prócz tego tworzone listy proskrypcyjne lokalne na podstawie denuncjacji miejscowych Niemców (dowodem system aresztowań w Toruniu i okolicy).

oczyszczenia; używano też słowa: Raumdung) wermacht i władze policyjne, współdziałające ze sobą, aresztowały i deportowały każdego Polaka. Świadectwem tej akcji jest szereg zachowanych w Archiwum Muzeum Stutthof kwestionariuszy więźniów z Gdyni, w których jako jedyny powód aresztowania wpisano: „Sauberaktion”, a jako jednostkę kierującą do obozu — „Wehrmacht”⁵.

Na terenie całego Pomorza akcja aresztowań rozwijała się na zapleczu wojska zaraz w pierwszych tygodniach po zajęciu terenu, jeszcze w okresie przed przekazaniem przez wermacht władzy organizującym się czynnikiem administracyjnym, a także i w kilku następnych miesiącach.

W tym okresie pojawiają się na zajmowanych terenach prowizoryczne więzienia, początkowo nawet pilnowane przez żołnierzy, potem przejęte przez władze policyjne; charakter tych więzień trudny jest do określenia; pojawiają się też obozy-więzienia, bo ten właściwie charakter ma początkowo Stutthof, zwany Zivilgefängenenlager i podlegający jednostce policyjnej.

Aresztowani gromadzeni byli w budynkach szkolnych czy koszarach, gdyż dotychczas istniejące więzienia nie były w stanie pomieścić tylu ludzi. Aresztowani w Toruniu podają, iż w tzw. Okrąglaku, więzieniu śledczym przy gmachu sądu, nawet w budynkach gospodarczych w końcu września 1939 r. pomieszczenia były tak zatłoczone, że trudno było usiąść.

W tym okresie powstaje w Toruniu więzienie prowizoryczne, pomocnicze, w pomieszczeniach Fortu VII, jednego z fortów otaczających Toruń od czasów niemieckiej niewoli; fort, w okresie przed wrześniem 1939 r. zajęty przez polskie wojsko, położony na peryferiach miasta, stanowił dość dogodny obiekt na więzienie, jakkolwiek nie był do tego celu przystosowany w chwili, gdy przeniesiono⁶ tam więźniów z Okrąglaka. Nastąpiło to 9 lub 10 października 1939 r.; następnie skierowano tu ok. 800 osób 17 X i ok. 700 osób 18 X 1939 r. po wielkiej akcji „oczyszczającej” Toruń i jego okolice. Następne większe transporty napłynęły 9 i 10 listopada. Przez więzienie przeszło ok. 2 tys. osób obojga płci, w tym ok. 800 osób z okolic Torunia i Chełmży.

Fort VII jako więzienie był podległy gestapo toruńskiemu, na którego czele stał wtedy Helmut Kurt Zaporowicz, SS-Stubaf i Kreisführer Selbstschutzu, którego członkowie stanowili od 20 października 1939 r. straż więzienną (do tego dnia — wermacht). Komendantem Fortu VII był Karl Friedrich Strauss, jego zastępcą — Bruno Schönborn. Fort VII

⁵ Teczki personalne więźniów z Politische Abteilung (Oddział Polityczny) obozu Stutthof, Archiwum Muzeum Stutthof w Sztutowie, sygn. I-III-18452, I-III-7671, I-III-8505, I-III-10766, I-III-11848 i in.

⁶ Brak było kotłów do gotowania pożywienia, odpowiedniego sanitariatu oraz nie tylko łóżek, ale nawet słomy czy wiórów na kamiennych posadzkach — nie mówiąc już o innym wyposażeniu, poza tym najbardziej elementarnym.

podlegał też inspektoratowi II Selbstschutzu w Płutowie, którego dowódcą był Ludolf von Alvensleben⁷.

Specjalna komisja, zwana Mordkommission, przesłuchiwała więźniów i bez właściwego przewodu sądowego decydowała o ich skazaniu lub uwolnieniu. Istotne pytania dotyczyły przynależności do Związku Zachodniego, Przynależności Wojskowej⁸ i innych organizacji polskich, o życiu zaś i śmierci decydowało oskarżenie jednego lub dwu członków Selbstschutzu oraz parafa na liście nazwisk „v.A.” (von Alvensleben), decydująca o wysłaniu więźnia na stracenie (masowe egzekucje wykonywano w lesie Barbarka pod Toruniem; zginęło tam ok. 600 więźniów).

Do likwidacji Fortu VII jako więzienia przystąpiono w grudniu 1939 r., zapewne w związku z rozwiązaniem Selbstschutzu, a może ze stabilizacją urzędów i organizacji policji na terenach włączonych do Rzeszy, oraz w związku z zakończeniem akcji pierwotnej eliminacji domniemych przywódców oporu polskiego; w związku z wymordowaniem większości z nich więzienia znacznie się opróżniły⁹.

Na terenie Fortu VII komisja wydzieliła więźniów przeznaczonych do natychmiastowej likwidacji (ostatnia masowa egzekucja na Barbarce 29 XI 1939 r.), do zwolnienia (ok. 150 osób w dniach 14—16 XII 1939 r., ok. 250 osób w dniach 22—24 I 1940 r.) oraz przygotowała transport do Stutthofu. Niewielką grupę pozostałych więźniów przeniesiono częściowo do więzienia w Toruniu, częściowo do Fortu VIII, skąd kilku z nich skierowano później też do Stutthofu. Fort VII przestał pełnić funkcję więzienia (koniec stycznia 1940 r.)

⁷ O członkach rodu Alvenslebenów i ich roli w organizacji Selbstschutzu zob. prace przytoczone w przyp. 1 oraz T. Kur, *Trzy srebrne róże znaczą szlak zbrodni. Saga rodu von Alvenslebenów*, Warszawa 1975.

⁸ Młodzież z PW oskarżali toruńscy Niemcy o „pastwienie się” i „mordowanie” członków grupy dywersantów, aresztowanych w sierpniu 1939 r., a we wrześniu 1939 r. ewakuowanych z Torunia w kierunku Warszawy z konwojem składającym się z członków PW pod dowództwem kpt. Drzewieckiego. Oskarżenie o popełnienie morderstw było taką samą prowokacją i nieprawdą jak w przypadku tzw. krwawej niedzieli w Bydgoszczy. Wśród więźniów Fortu VII znalazło się wielu młodych chłopców, którzy z konwojem w ogóle nie mieli nic wspólnego, ale oskarżeni byli o „mord volksdeutschów”. Por. zdjęcia tych chłopców w albumie *Selbstschutz Westpreussen*, opatrzone obelżywymi podpisami.

⁹ Dane dotyczące eksterminacji na terenach Pomorza, a w szczególności w lasach Barbarki, znaleźć można m.in. w następujących pracach: B. Bojarska, *Eksterminacja inteligencji polskiej na Pomorzu Gdańskim, wrzesień—grudzień 1939 r.*, Poznań 1972, „Badania nad Okupacją Niemiecką w Polsce”, t. 12; W. Jastrzębski, *Terror i zbrodnia, Eksterminacja ludności polskiej i żydowskiej w rejencji bydgoskiej w latach 1939—1945*, Warszawa 1974; W. Jastrzębski, J. Sziling, *op. cit.*; Cz. Łuczak, *op. cit.*; D. Steyer, *Eksterminacja ludności polskiej na Pomorzu Gdańskim w latach 1939—1945*, Gdynia 1967; J. Sziling, *Polityka okupanta hitlerowskiego wobec Kościoła katolickiego, 1939—1945*, Poznań 1970, „Badania nad Okupacją Niemiecką w Polsce”, t. 11.

Jak wyżej wspomniałam, więźniowie Fortu VII zostali skierowani do Stutthofu w dwu transportach. Ustalenie daty ich przybycia, liczby więźniów w transporcie, ich nazwisk (i numerów, jakie otrzymali w obozie), natrafia na trudności z powodu braku dokumentacji w zachowanych archiwaliach obozu, w tym w szczególności Einlieferungsbuch (księga wpisu nowo przybyłych według numeracji ciągłej, uwzględniająca datę przybycia i jednostkę kierującą do obozu) z przełomu lat 1939—1940.

Wobec powyższego ustalenia dotyczące tych dwu transportów można było oprzeć albo na zeznaniach świadków¹⁰ i wspomnieniach byłych więźniów¹¹, albo na szczątkowych dokumentach, zachowanych w archiwach¹²; porównywanie nazwisk i danych personalnych więźniów Fortu VII z kartoteką więźniów Stutthofu, opracowaną w Muzeum Stutthof na podstawie archiwaliów, pozwoliło zestawić listę niektórych nazwisk więźniów skierowanych z Fortu VII do Stutthofu.

Były dwa transporty: pierwszy z nich, liczący ok. 200 więźniów (wg ks. Gajdusa), wyruszył w dniu 8 stycznia 1940 r. nocą samochodami nad Wisłę, w okolice przystani w Toruniu, stąd pieszo po łodzie przez rzekę do bocznic kolejowej w Rudaku, gdzie więźniów załadowano do wagonów specjalnego pociągu, pod eskortą esesmanów, i po paru godzinach oczekiwania torem na Bydgoszcz i Laskowice skierowano do Gdańska. Transportowani nie otrzymali pożywienia i wieczorem, głodni, po przybyciu do Gdańska zostali ciężarówkami przewiezieni do Neufahrwasser, gdzie w gmachach dawnego polskiego etapu emigracyjnego znajdował się obóz-więzienie o charakterze podobnym do obozu przejściowego, tzw. Durchgangslagru. Tu pozostały kobiety, które znajdowały się w transporcie, a może także część więźniów, jeśli przyjmiemy liczbę 200 wywiezionych. Po paru dniach więźniów Fortu VII wywołano, zrewidowano, załadowano do autobusów i przywieziono do Stutthofu. Po przybyciu kazano z szeregów wystąpić Żydom — było ich kilku — i wysmagano ich na kozłach pejcjami bez żadnego powodu.

¹⁰ Zeznania oraz relacje świadków można znaleźć w archiwach: Głównej Komisji Badania Zbrodni Hitlerowskich w Polsce, sygn. PZZ 3 i sygn. OKBy Ds 52/67; Muzeum Stutthof w Sztutowie, Relacje, t. II—IV, IX.

¹¹ Wspomnienia byłych więźniów: ks. W. Gajdusa, *Nr 20998 opowiada*, Kraków 1962, s. 86—108; dr. K. Frąckowski, *Fort VII w Toruniu*, „Przegląd Lekarski”, zeszyt specjalny „Oświęcim”, nr 1, 1970, s. 80—85; dr. J. Węgrzynowicz, maszynopis w Archiwum Muzeum Stutthof w Sztutowie, Relacje, t. VI, s. 225 i n.

¹² Archiwalia znajdujące się w archiwach państwowych w Bydgoszczy, w Toruniu, Głównej Komisji Badania Zbrodni Hitlerowskich w Polsce, Muzeum Stutthof w Sztutowie — pozwoliły na zestawienie niepełnej listy nazwisk więźniów Fortu VII, spośród których tylko część wysłano do Stutthofu; por. niżej o trudnościach w ustaleniach. W opracowaniu oparłam się też na pracy W. J. Wysocznego, *Martyrologia duchowieństwa w obozie koncentracyjnym Stutthof, 1939—1945*, maszynopis w bibliotece Muzeum Stutthof.

Transport przybył do Stutthofu w paru nawrotach autobusów w dniach 10—14 stycznia 1940 r. (informacja nie poparta dokumentacją). Jak dotychczas, udało się ustalić 97 nazwisk więźniów z pierwszego transportu, z tego 25 nazwisk prawdopodobnych, 8 nazwisk wątpliwych.

Jeżeli przyjmiemy, że w ramach numerów od pierwszego ustalonego nazwiska i numeru więźnia: A. Bonin, nr stutthofski 8817, do ostatniego prawdopodobnie ustalonego: Józef Wisnewski, nr 8963, zawierają się nazwiska tylko więźniów Fortu VII, to liczba ustalonych nazwisk powiększy się do 107. Można jednak przypuszczać, iż z Neufahrwasser wraz z więźniami Fortu VII przywieziono więźniów gdańskich, którzy w Forcie VII w Toruniu nie byli.

Jak widać z powyższego, ks. Gajdus, podając prawdopodobną liczbę transportu (wraz z kobietami) z Torunia do Gdańska, słusznie się zastrzegł, że ścisłej liczby nie zna, gdyż zawyżył liczbę więźniów.

Drugi transport obejmował 7 więźniów z Fortu VIII, gdzie jak wspomniałam, w początku lutego przeniesiono część więźniów w związku z likwidacją Fortu VII jako więzienia. Transport wyruszył 23 marca 1940 r. z Torunia przez Chełmno, gdzie na dworcu kolejowym dołączono grupę ok. 15 księży (z ks. F. Boldtem). Więźniów zawieziono do Gdańska, stamtąd do Stutthofu. W transporcie tym przywieziono z Fortu VII (VIII) 4 lekarzy wojskowych (można się domyślić, że w Forcie VIII oczekiwali oni na decyzję hitlerowskich władz, czy będą przekazani wermachtwowi do oflagu, czy SS do Stutthofu — wbrew prawu międzynarodowemu), jednego Żyda, chyba 72-letniego, jednego księdza i jednego inżyniera (wg relacji dr. Węgrzynowicza). Znane są 4 nazwiska i tylko jeden numer obozowy — 9230.

Listę ustalonych nazwisk podaję w załączeniu.

Należy jeszcze rozważyć dalsze losy więźniów z obu transportów. Około 14 więźniów z I transportu zmarło w Stutthofie, o 10 brak danych, przeżyły 33 osoby, zmarło w innych obozach 38 osób, z II transportu zwolniono 3 lekarzy — a jeden przeżył obóz (mowa naturalnie tylko o więźniach o ustalonych nazwiskach).

Księży i zakonników z transportu I przetransportowano 10 kwietnia 1940 r. do Sachsenhausen, potem do Dachau. Ich dalsze losy podaję w zestawieniu nazwisk.

Można jeszcze zastanowić się nad danymi statystycznymi więźniów obu transportów, przedstawionymi w tab. 1 i 2.

Wnioski, jakie nasuwają się badaczowi w związku z przesłaniem tych transportów z Fortu VII w Toruniu do obozu Stutthof, są następujące:

Fort VII w Toruniu uważać należy nie za obóz przejściowy¹⁸, ale za więzienie śledcze w pomieszczeniu zastępczym. Z niego po parodii przewodu sądowego więźniów przekazano do Stutthofu, który, jakkolwiek

¹⁸ Tak określa Fort VII D. Steyer, *op. cit.*

Tabela 1

Grupy zawodowe więźniów

Zawód	Liczba więźniów		
	I transport	II transport	razem
Księża	46	1	47
Nauczyciele	20	—	20
Prawnicy	9	—	9
Uczniowie i studenci	7	—	7
Urzędnicy	7	—	7
Rolnicy	4	—	4
Robotnicy	2	—	2
Lekarze	2	4	6
Inżynierowie	—	1	1
Brak danych	(10)	1	11
Razem	107	7	114

Tabela 2

Wiek więźniów

Wiek	Liczba więźniów		
	I transport	II transport	razem
Powyżej 60 lat	4	1	5
21 do 50 lat	51	4	55
Poniżej 20 lat	5	—	5
Brak danych	37 + (10)	2	49
Razem	107	7	114

nie nosił jeszcze nazwy obozu koncentracyjnego, w pełni odpowiadał tej nazwie, jeśli chodzi o charakter. Więźniowie, wyselekcjonowani z grupy aresztowanych domniemanych przywódców ruchu oporu, w tym szczególnie inteligencji oraz duchowieństwa, jakkolwiek nie straceni od razu, skazani byli na powolną zagładę w obozie. Potwierdza to fakt, że zmarło ich ogółem co najmniej 52 (połowa transportów).

LISTA SZCZEGÓŁOWA NAZWISK WIĘZNIÓW
FORTU VII SKIEROWANYCH W DWU TRANSPORTACH
DO STUTTHOFU*

I transport z 10 stycznia 1940 r.

Adamiec Jan, syn Szczepana, ur. 30 IX 1913 w Brzeźnicy (Kozienice), kapłan od 1938 r., wikary w Chrostkowie, areszt. 23 X 1939 w plebanii z proboszczem J. Białym, przewieziony samochodem ciężarowym do Lipna, potem do gmachu gestapo w Toruniu, Fort VII 25 X 1939, Stutthof 12 I 1940, Grenzdorf, Stutthof, Sachsenhausen 10 IV 1940, Dachau 14 II 1940, nr 22437, uwolniony.

Aleksandrzak Bronisław, —, dentysta, areszt. ok. 10—20 X 1939 w Toruniu (?), Fort VII (?), Stutthof 8 I 1940 (?), zginął w Stutthofie.

Andrzejczak Stanisław, syn Józefa, ur. 30 X 1896 w Łodzi, kapłan od 24 VI 1928, proboszcz w Woli Trutowej od 1937, areszt. 23 X 1939, Fort VII 24 X 1939, Stutthof 12 I 1940, Sachsenhausen 10 IV 1940, Dachau 14 XII 1940, nr 22641, zmarł tamże w szpitalu 16 XI 1943.

Biały Julian, —, proboszcz w Chrostkowie pow. Lipno, areszt. w plebanii z wikarym J. Adamcem, przewieziony samochodem ciężarowym do Lipna, potem gestapo w Toruniu przez 1 dzień, Fort VII 25 X 1939, Stutthof 10 I 1940, Grenzdorf, Stutthof, Sachsenhausen 10 IV 1940, Dachau 14 XII 1940, uwolniony.

Bielicki Franciszek, ur. 3 XII 1901 w Brodnicy, kapłan od 1931, b. kapelan „Bato-rego”, proboszcz w Bierzglowie (Toruń), areszt. 3 XI 1939, Fort VII (?), Gdańsk Neufahrwasser 10 I 1940, Stutthof 18 I 1940, Grenzdorf, Sachsenhausen 10 IV 1940, Dachau 14 XII 1940, nr 22487, uwolniony.

Bigus Józef, ur. 3 II 1908 w Gowidlinie (Kartuzy), kapłan od 17 XII 1932, wikary w Toruniu-Mokrem, areszt. 19 X 1939, Fort VII, Stutthof 10 I 1940, Sachsenhausen 14 IV 1940, Dachau 14 XII 1940, nr 22801, uwolniony.

Bischoff Franciszek, ur. 10 X 1887 w Łągiewnikach Dużych, dyrektor Izby Rzemieślniczej, areszt. ?, Fort VII, Stutthof (?), Mauthausen-Gusen (?).

Bonin Antoni, —, dyrektor gimnazjum w Chełmży, wezwany „na przeszkolenie” 17 X 1939 na dworzec w Chełmży wraz z grupą nauczycieli i przetransportowany do Fortu VII, Stutthof styczeń 1940 r., zginął tamże.

Czapliński Ryszard, ur. 10 V 1908 w Grabowie (Lubawa), kapłan od 19 XII 1931, biskup sufragan diecezji chełmińskiej, areszt. 18 X 1939, Fort VII, Stutthof 12 I 1940, Grenzdorf, Sachsenhausen 10 IV 1940, Dachau 14 XII 1940, nr 22493, uwolniony.

Dekowski Alojzy (lub Aleksy), —, urzędnik PKP, areszt. ?, Fort VII, Stutthof styczeń 1940 (?).

Depczyński Antoni, —, nauczyciel szkoły powszechnej w Chełmży, wezwany „na przeszkolenie” na dworzec w Chełmży, przetransportowany do Fortu VII, Stutthof (?) styczeń 1940 (?), zmarł w Mauthausen 31 VIII 1940.

Domachowski Józef, ur. 13 IX 1876 w Stwoleniu Polskim, kapłan od 15 XII 1901, proboszcz w Toruniu-Podgórzu, areszt. 16 (18?) X 1939, Fort VII, Stutthof styczeń 1940, gdzie zmarł — według Gajdusa: 4 IV 1940, według Szoldrskiego: 12 III 1940, pochowany na Zaspie.

Donderski Józef, ur. 25 III 1909 w Kuczwałach (Toruń), nauczyciel w Chełmży, wezwany „na przeszkolenie” 17 X 1939 na dworzec w Chełmży, przetransportowany do Fortu VII, gdzie był w karnej celi, Stutthof styczeń 1940, Oranienburg, Gusen, przeżył.

* Oznaczenia: — brak danych dotyczących daty i miejsca urodzenia oraz imienia cja; ? brak danych dotyczących np. daty śmierci; (?) niepewne dane.

- Dziarnowski** Eugeniusz, ur. ok. 1867, emerytowany nauczyciel, areszt. ?, Fort VII, katowany na przesłuchaniach, Stutthof styczeń 1940 (?), Oranienburg, gdzie zmarł.
- Dziarnowski** (imię nie znane), syn Eugeniusza, ———, profesor gimnazjum w Chojnicach, areszt. ?, Fort VII, Stutthof styczeń 1940 (?), zmarł w Oranienburgu lub Sachsenhausen.
- Dziarnowski** Leopold, syn Eugeniusza, ———, student prawa, areszt. ?, Fort VII, Stutthof styczeń 1940 (?), zmarł w Oranienburgu lub Sachsenhausen.
- Dziarnowski** Marian, syn Eugeniusza, ur. ok. 1923, uczeń gimnazjum, areszt. ?, Fort VII, Stutthof styczeń 1940 (?), zmarł w Oranienburgu lub Sachsenhausen.
- Dzienisz** Leon, ur. 21 X 1906, kapłan od 1931 r., proboszcz w Toruniu-Wrzosach, areszt. ?, Fort VII, Stutthof styczeń 1940, Sachsenhausen 10 IV 1940, Dachau 14 XII 1940, nr 22624, tamże zagazowany z transportem inwalidów 10 VIII 1942.
- Falkowski** Teofil, ur. 8 VIII 1908 (lub 1909), w Mrocznie (Lubawa), kapłan od 17 XII 1932, wikary w parafii św. Jakuba w Toruniu, areszt. ?, Fort VII, Stutthof styczeń 1940, Sachsenhausen 10 IV 1940, Dachau 14 XII 1940, nr 22475, tamże zagazowany z transportem inwalidów 10 VIII 1942.
- Fraćkowski** Kazimierz, syn Antoniego, ur. 25 IX 1915 w Demlinie, podchorąży WP, ranny w obronie Warszawy, zwolniony za przepustką, wrócił do stryja w Toruniu na leczenie, mimo zwolnienia areszt. 10 X 1939 razem ze stryjem, osadzony w przybudówce „Okrągłaka”, Fort VII 11 X 1939, osadzony w ciemnicy, Gdańsk 8 I 1940 (10 I 1940 ?), Stutthof 10 I 1940, uwolniony.
- Frelichowski** Stefan Wincenty, syn Ludwika, ur. 22 I 1913 w Chełmży, kapłan od 14 III 1937, wikary w Toruniu, areszt. 19 X 1939, Fort VII, Stutthof 10 I 1940, Sachsenhausen 10 IV 1940, Dachau 14 XII 1940, nr 22492, zgłosił się do posługi przy więźniach tyfusowych, zaraził i zmarł tamże 23 II 1945.
- Gajdus** Wojciech, syn Władysława, ur. 12 X 1907 w Papowie Toruńskim, kapłan od 20 XII 1930 r., proboszcz w Nawrze, redaktor „Młodzieży Pomorskiej”, działacz społeczny, areszt. 17 X 1939 w Chełmży, Fort VII, Gdańsk Neufahrwasser 8 I 1940 (10 I 1940 ?), Stutthof, Oranienburg 10 IV 1939, Dachau 20 IV 1940, nr 20998, zwolniony 15 X 1940, areszt. ponownie w Biskupicach, zdołał uciec i ukrywał się do końca wojny; autor książki *Nr 20998 opowiada*, zmarł 9 XI 1957.
- Głowczewski** Leon, ———, ksiądz, szambelan papieski, areszt. ?, Fort VII, Stutthof (?) styczeń 1940, przeżył.
- Golnik** Mieczysław, ———, rolnik z Serocka pow. Świecie, areszt. ?, Fort VII, Stutthof (?) styczeń 1940 (?), zginął w Mauthausen (?).
- Górski** Wiktor Maria, ur. 19 XII 1876 w Jarosławicach (Środa), kapłan od 13 XII 1903, proboszcz Grabi, areszt. 18 X 1939, Fort VII, Stutthof styczeń 1940, zwolniony 15 IX 1943 (z Dachau ?), areszt. ponownie 10 V 1943, więzienia w Toruniu, Bydgoszczy, Berlinie, Dachau 6 VIII 1943, nr 50140, uwolniony.
- Gronowski** Stanisław, ur. 4 VII 1906 w Sierakowicach (Kartuzy), kapłan od 20 XII 1930, prefekt w Toruniu, areszt. 2 IX 1939 w Kartuzach, zwolniony, areszt. ponownie 17 X 1939, Toruń Fort VII, Stutthof 12 I 1940, Sachsenhausen 10 IV 1940, Dachau 14 XII 1940, nr 22651, uwolniony, zmarł 26 IX 1956 w Chmielnie.
- Grzbielewski (lub Grzbielucha)** Józef, syn Franciszka, ur. 16 I 1913 w Boguszynie (Koło), kapłan od 20 VI 1937, prefekt w Chełmicy, działacz społeczny i harcerski, areszt. 23 X 1939, więzienie w Lipnie, Toruń Fort VII 24 X 1939, Gdańsk Neufahrwasser 10 I 1940, Stutthof 12 X 1940, Sachsenhausen 10 IV 1940, Oranienburg, zmarł wiosną 1940 r. (uwaga: W. Szołdrski podaje datę przybycia do Gdańska i Stutthofu z pomyłką o miesiąc).
- Halagiera** Czesław, ———, mgr, nauczyciel gimnazjum w Toruniu, areszt. ?, Fort VII, Stutthof styczeń 1940 ?, zginął w Sachsenhausen.
- Herman** Alojzy, ur. 19 XI 1897 w Bojanie (Wejherowo), prawnik, areszt. w początku października 1939, Fort VII, zwolniony, powtórnie areszt. pod koniec grudnia 1939,

Sondergericht, skazany na obóz koncentracyjny, Stutthof (?), przeżył.

Jank Franciszek, ur. 27 IX 1897 w Łączyńskiej Hucie (Kartuzy), kapłan od 17 VI 1923, proboszcz w Toruniu, zwolniony, areszt. ponownie 4 X 1939, Fort VII (?), Stutthof (?), uwolniony.

Jasiński Tadeusz, ur. 14 VIII 1907 w Chełmży, kapłan od 12 VI 1932, wikary w Nowym Mieście, proboszcz w Gdyni-Wielkim Kacku, areszt. 5 IX 1939 w Eyland (Hohenstein), Toruń Fort VII, Hława, Nowe Miasto, Brodnica, Rypin, Obory, Stutthof 4 III 1940, Sachsenhausen 10 IV 1940, Dachau 14 XII 1940, nr 22767, uwolniony (uwaga: data przybycia do Stutthofu niepewna — por. niżej).

Jaworski Damazy, ———, kierownik szkoły w Toruniu, areszt. wraz z żoną 16 lub 17 X 1939, Fort VII, Stutthof (?) styczeń 1940 (?), zmarł w Oranienburgu 25 V 1941.

Jonas Edmund, ———, naczelnik starostwa w Toruniu, areszt. ?, Fort VII, Stutthof styczeń 1940 (?), zginął w Oranienburgu lub Sachsenhausen.

Kalduński Alojzy, ur. 31 III 1904 w Czersku (Chojnice), kapłan od 16 III 1929, prefekt w Toruniu, areszt. 18 X 1939, Fort VII, Stutthof 10 I 1940, Sachsenhausen 10 IV 1940, Dachau 14 XII 1940, nr 22649, uwolniony.

Klewicz Kazimierz Antoni, ur. 12 XII 1903 w Centowie (Gniew), kapłan od 20 XII 1930, areszt. 25 X 1939 z Biskupic (Toruń), Fort VII, Stutthof 10 I 1940, Sachsenhausen 10 IV 1940, Dachau 14 XII 1940, nr 22490, uwolniony.

Klinkosz Alojzy Jan, ur. 27 I 1908 w Goręczynie (Kartuzy), kapłan od 19 XII 1931, prefekt w Tczewie, areszt. 19 X 1939, Fort VII, Stutthof 11 I 1940, Sachsenhausen 10 IV 1940, Dachau 14 XII 1940, nr 22489, uwolniony.

Kołodziej Adam, ur. 1904, nauczyciel, areszt. w mieszkaniu szwagra A. Błazaka w Toruniu 10 X 1939, „Okraślak”, Fort VII 13 X 1939, Stutthof styczeń 1939, przeżył.

Komorowski Aleksander (Aleksy?), syn Franciszka, ur. 30 X 1902 w Rożentalu (Tczew), kierownik szkoły z Łążyna, areszt. z grupą z Łubianki 17 X 1939 (z mieszkania szwagra w Bierzłowie), Fort VII 20 X 1939, Stutthof (?) styczeń 1940 (?), przeżył.

Kopliński Zbigniew, syn Mariana, ur. 1915, prawnik (aplikant), areszt. 18 X 1939 w Toruniu, Fort VII, Stutthof 10 I 1940, przeżył.

Kostrzębski Michał, ———, robotnik, areszt. 18 X 1939 w grupie z Czarnowa, Fort VII (Fort VIII?), Stutthof (?) styczeń 1940 (?), Mauthausen ?, także zmarł 5 IX 1940.

Kozłowski Jan Henryk, syn Teodora, ———, adwokat z Chełmży, wezwany „na przeszkolenie” na dworzec w Chełmży 17 X 1939, przetransportowany do Fortu VII, Stutthof 10 I 1940, uwolniony.

Krawczak Józef, ur. 7 VII 1911, nauczyciel gimnazjum w Chełmży, wezwany „na przeszkolenie” na dworzec w Chełmży 17 X 1939, przetransportowany do Fortu VII, Stutthof styczeń 1940 (?), zmarł ? także.

Krupop Wojciech, nr 21 III 1908 w Radostowie (Wieluń), kapłan od 23 I 1927, proboszcz w Suminie pow. Lipno, areszt. 23 X 1939, Fort VII 24 X 1939, Stutthof 12 I 1940, Sachsenhausen 10 IV 1940, Dachau 14 XII 1940, nr 22654, uwolniony.

Kurkowski (imię nie znane), ———, adwokat, areszt. ?, Fort VII, Stutthof ?, brak bliższych danych.

Kuzio Włodzimierz, ur. 29 III 1909 w Sanoku, kapłan od 23 VI 1935, proboszcz Lipna, areszt. 23 X 1939, Fort VII 24 X 1939, (Poznań ?), Gdańsk 10 I 1940, Stutthof 21 I 1940 (data niepewna — albo: 12 I 1940), Sachsenhausen 10 IV 1940, Dachau 14 XII 1940, także zmarł?

Kwiatkowski Mieczysław, ———, nauczyciel w gimnazjum w Toruniu, Fort VII, Stutthof (?), zmarł w obozie koncentracyjnym ?

Kwietnicki Jan, ———, nauczyciel szkoły powszechnej w Toruniu, Fort VII, Stutthof (?), zmarł w obozie koncentracyjnym ?

Lendzian (lub Lendzion) Bolesław, ———, pracownik Urzędu Wojewódzkiego w To-

runiu, areszt. ?, Fort VII, Stutthof ?, tamże zmarł ?.

Lewandowski Franciszek, ———, rolnik ze Skępego, areszt. 11 XI 1939, więzienie w Gimnazjum w Chełmży, przywieziony do Fortu VII 12 XI 1939, Stutthof ?, uwolniony, zmarł po wojnie.

Lubiński Józef, syn Szymona, ur. 16 III 1906 w Jamnie (Kartuzy), nauczyciel, kierownik szkoły w Toruniu, areszt. 19 XI 1939, Fort VII, Gdańsk Neufahrwasser 10 I 1940, Stutthof ?, przeżył.

Magiera Bogusław, ———, nauczyciel szkoły powszechnej w Toruniu, areszt. ?, Fort VII, Stutthof (?) styczeń 1940 (?), Dachau ?, tamże zmarł 24 III 1942.

Miaskowski Jan, ur. 15 X 1886 w Seefeld (koło Kartuz), urzędnik komunalny, areszt. ?, Fort VII, Stutthof ?

Mielcarek Józef, syn Wojciecha, ur. 11 II 1895 w Jaksicach, notariusz, areszt. 17 X 1939, Fort VII, Gdańsk Neufahrwasser 8 (10 ?) I 1940, Stutthof 11 I 1940, przeżył.

Mitrega Franciszek, ———, proboszcz z Papowa Toruńskiego, areszt. ?, Fort VII, Stutthof (?), zginął w obozie koncentracyjnym.

Nowak Józef, syn Józefa, ur. ok. 1920, maturzysta, areszt. 17 X 1939 z ojcem Józefem Nowakiem, sekretarzem miejskim Torunia, Fort VII, Stutthof 10 I 1940, zmarł 6 V 1940 (w Stutthofie lub w Oranienburgu).

Nowański Antoni, syn Wincentego, ur. 21 VII 1900 w Buczku (Łąck), kapłan od 1926 lub 1929, proboszcz w Działyniu, areszt. 23 X 1939, więzienie w Lipnie, Fort VII 24 X 1939, Gdańsk Neufahrwasser 10 I 1940, Stutthof 12 I 1940, Sachsenhausen 10 IV 1940, chory, maltretowany, polewany zimną wodą, zmarł tamże w pierwszej połowie 1940.

Olszewski Paweł, ur. 2 III 1920 (?) w Chełmży, uczeń, areszt. ?, Fort VII, Stutthof (?), zginął (w Sachsenhausen ?).

Paluch Ignacy, syn Jana, ur. 23 IV 1908 w Zawadzie (Włoszczowa), kapłan od 18 VI 1933, administrator parafii Bobrowniki, areszt. 23 X 1939, więzienie w Lipnie, Fort VII 23 X 1939, Gdańsk Neufahrwasser 10 I 1940, Stutthof 12 I 1940, Sachsenhausen 10 IV 1940, Dachau 14 XII 1940, nr 22524, zagazowany w transporcie inwalidów tamże 20 V 1942.

Panek Józef, syn Pawła, ur. 13 II 1901 w Trąbach (Łowicz), kapłan od 23 I 1927, administrator parafii Osiek, areszt. 23 X 1939, więzienie w Lipnie, Fort VII 24 X 1939, Gdańsk Neufahrwasser 10 I 1940, Stutthof 12 I 1940, Sachsenhausen 10 IV 1940, Dachau 14 XII 1940, nr 22332, tamże zagazowany w transporcie inwalidów 14 X 1942.

Parzyński Andrzej, ———, nauczyciel, inżynier, dyrektor Liceum Budowlanego w Toruniu, areszt. ?, Fort VII, Stutthof (?) styczeń 1940 (?), przeżył, zmarł po wojnie.

Pomianowski Jacek, ur. 21 VIII 1887 w Warszawie, kapłan od 14 VI 1914, proboszcz w Szpetalu Górnym, areszt. 23 X 1939, Fort VII 24 X 1939, Stutthof 12 I 1940, Sachsenhausen 10 IV 1940, Dachau 14 XII 1940, nr 22508 uwolniony, zmarł 6 I 1969 w Łodzi.

Popławski Alfons, ———, mgr prawnik, w 1939 r. aplikant adwokacki, areszt. ?, Fort VII, Stutthof 10 I 1940, Oranienburg, zwolniony, zmarł w 1942 r.

Prabucki Alojzy, ur. 9 II 1896 w Iwicznie (Starogard), kapłan od 14 VI 1924, proboszcz z Młyńca, areszt. ?, Fort VII, Stutthof 10 I 1940, Sachsenhausen 10 IV 1940, Dachau 14 XII 1940, nr 22686, tamże zmarł 17 VII 1942.

Prabucki Bolesław, ur. 6 VIII 1902 w Iwicznie (Starogard), kapłan od 28 VI 1926, prefekt w Lubawie, kapelan wojskowy i siostr miłosierdzia, areszt. ?, Fort VII, styczeń 1940, Sachsenhausen 10 IV 1940, Dachau 14 XII 1940, nr 22685, włączony do transportu inwalidów 12 VIII 1942 (jako datę śmierci podano 24 IX 1942).

Prabucki Paweł, ur. 3 IX 1893 w Iwicznie (Starogard), w czasie I wojny światowej służył w wojsku niemieckim jako kapitan artylerii, odznaczony; kapłan od 17 VI 1923, proboszcz w Gostkowie, dziekan w Toruniu-Wsi, areszt. ?, Fort VII,

Stutthof styczeń 1940, Sachsenhausen 10 IV 1940, Dachau 14 XII 1940, nr 22661; był w Stutthofie i Dachau reprezentantem wszystkich księży, zwany „Oberpriester”, zmarł w Dachau 30 VIII 1942.

Regel Józef, ———, nauczyciel gimnazjum w Toruniu, areszt. ?, Fort VII, Stutthof (?) styczeń 1940 (?), zginął w Mauthausen 1940.

Riess Stanisław, ———, inspektor szkolny w Toruniu, dyrektor gimnazjum ojców redemptorystów, areszt. ?, Fort VII, Stutthof (?), styczeń 1940 (?), zginął w Oranienburgu?

Roskwitański Franciszek, ur. 25 X 1910 w Dąbrówce (Starogard), kapłan od 15 VI 1935, wikary w Toruniu, areszt. 19 X 1939, Fort VII, Stutthof 11 I 1940, Sachsenhausen 10 IV 1940, Dachau 14 XII 1940, nr 22448, uwolniony.

Rutecki Aleksander, ur. 8 I 1914 w Gorzenicy (Brodnica), kapłan od 4 VI 1939, wikary w parafii św. Jakuba w Toruniu, areszt. 18 X 1939, Fort VII, Stutthof 10 I 1940, Sachsenhausen 10 IV 1940, Dachau 14 XII 1940, nr 22476, uwolniony.

Ryglewicz Jan, syn Jacka, ur. 5 II 1869 w Płocku, kapłan od 6 II 1892, proboszcz i dziekan Lipna, kanonik honorowy pułtuski, areszt. 23 X 1939, więzienie w Lipnie, Fort VII 24 X 1939, Stutthof 10 I 1940, nr 8862, także zmarł, pochowany na Zaspie 24 VI 1940.

Sadecki Bernard, ———, proboszcz z Cierpic, areszt. 31 X 1939, Fort VII, Gdańsk Neufahrwasser 8 I 1940, Stutthof 10 I 1940, nr 8884, także zmarł, pochowany na Zaspie 3 VIII 1940.

Sadkowski Michał, ur. 17 IX 1890, kapłan od 20 VI 1915, proboszcz w Mazowszu pow. Lipno, areszt. 23 X 1939, więzienie w Lipnie, Fort VII 24 X 1939, Stutthof 12 I 1940, Sachsenhausen 10 IV 1940, Dachau 14 XII 1940, nr 22703, także zmarł 15 VI 1942.

Schoenhofer Roman, ———, nauczyciel szkoły powszechnej w Chełmży, wezwany „na przeszkolenie” na dworzec kolejowy w Chełmży, przetransportowany do Fortu VII 17 X 1939, Stutthof 10 I 1940, także zginął ?

Stalkowski Bronisław, ur. 4 IX 1909 w Szamowie (Łęczycza), kapłan od 20 VI 1937, wikary w Lipnie, areszt. (23) X 1939, Fort VII 25 X 1939, Stutthof 10 I 1940, Sachsenhausen 10 IV 1940, Dachau 14 XII 1940, nr 22348, uwolniony.

Starzyński Jerzy, syn Tadeusza, ———, maturzysta, syn inspektora szkół toruńskich, areszt. ?, Fort VII, Gdańsk Neufahrwasser 8 (10) I 1940, Stutthof 10 I 1940, nr 8824.

Stonawski (imię nie znane), ———, dr, prezes Wojewódzkiego Sądu Administracyjnego, areszt. 17 X 1939, Fort VII, Stutthof 10 I 1940 (?), także podobno zginął.

Sulecki Jakub, ———, mistrz malarski, działacz „Sokoła”, areszt. ?, Fort VII, Stutthof 10 I 1940, także zginął.

Szykowski Władysław (?), ———, adwokat (z Chełmży?), areszt. 17 X 1939, Fort VII; jeśli to ten sam, którego zapisano w aktach Stutthofu jako: **Szykoeski**, to: Stutthof 10 I 1940, nr 8818, także zmarł, pochowany na Zaspie 6 IV 1940.

Szymczak Andrzej Jan, ur. 26 XI 1891 w Cerkwicy (Jarocin), kapłan od 10 VI 1923, proboszcz w Wielgiem, areszt. 23 X 1939 w Lipnie, Fort VII 24 X 1940, Stutthof 10 I 1940, Sachsenhausen 10 IV 1940, Dachau 14 XII 1940, nr 22717, także zginął w komorze gazowej z transportem inwalidów 28 V 1942.

Tarnowski Kazimierz, ———, dr, lekarz z Torunia, areszt. ?, „Okraglak”, Fort VII, Stutthof 10 I 1940, także zginął ?

Tretkowski Gracjan, ur. 31 I 1890 w Osie (Świecie), kapłan od 29 III 1914, proboszcz w Chełmży, areszt. 21 XI 1939, Fort VII, Gdańsk Neufahrwasser 8 (10) I 1940, Stutthof, zwolniony 9 II 1940, wrócił do parafii, zmarł w Chełmży 13 III 1952.

Tymiński Antoni, ur. 9 I 1892 w Białych Ziejach (Ostrów Mazowiecka), kapłan od 20 VI 1915, proboszcz w Czernikowie, dziekan, areszt. 23 X 1939, więzienie w Lipnie, Fort VII 24 X 1939, Gdańsk Neufahrwasser 10 I 1940, Stutthof 12 I 1940, Sachsenhausen 10 IV 1940, także zmarł ? na skutek chorób i pobicia.

Urbański Stanisław, ur. 1910, kowal ze wsi Blizna, areszt. w październiku 1939 w Brodnicy, 25 X 1939 przetransportowany do Torunia, Fort VII, Stutthof (?) styczeń 1940 (?).

Wachowski Józef, ———, dr, nauczyciel Państwowego Pedagogium w Toruniu, areszt. ?, Fort VII, Stutthof (?) styczeń 1940 (?), Oranienburg, tamże zmarł 18 IV 1940.

Wicki (imię nie znane), ———, pracownik Dyrekcji PKP Toruń, mgr, areszt. ?, Fort VII, Stutthof (?) 10 I 1940, zginął (?) w obozie koncentracyjnym.

Wiecki Franciszek, ———, rolnik z Serocka pow. Świecie, wójt, areszt. ?, Fort VII, Stutthof ? styczeń 1940 (?), zginął w Mauthausen.

Wilezak Marian, ur. 21 VIII 1930 w Toruniu, areszt. ? w Toruniu, Fort VII, Stutthof 10 I 1940, nr 8936, tamże zmarł 8 III 1940, pochowany na Zaspie.

Wilczewski Brunon, ur. 12 IX 1910 w Gelsenkirchen (Westfalia), kapłan od 15 VI 1935, wikary w Chełmży, areszt. 17 X 1939, Fort VII, Stutthof 10 I 1940, Grenzdorf, Stutthof, Sachsenhausen 10 IV 1940, Dachau 14 XII 1940, nr 22723, zwolniony.

Wilk Stefan Bronisław, ur. 2 IX 1895 w Sosnowcu, kapłan od 13 VI 1921, mgr teologii (skończył w Paryżu), proboszcz w Chełmicy Dużej, areszt. 23 X 1939, Fort VII 24 X 1939, Stutthof 12 I 1940, Sachsenhausen 10 IV 1940, Dachau 14 XII 1940, nr 22506, tamże zmarł 9 II 1943.

Wojciechowski Mieczysław, ur. 14 I 1914 w Rudzie Wieczyńskiej (Pleszew), kapłan od 1938, wikary w Czerniakowie pow. Lipno, areszt. 23 X 1939, Fort VII 24 X 1939, Stutthof 12 I 1940, Grenzdorf, Stutthof, Sachsenhausen 10 IV 1940, Dachau 14 XII 1940, nr 22384, uwolniony.

Wojewódka Ignacy, ur. 27 VIII 1908 w Kiszewie (Kościerzyna), kapłan od 15 VI 1935, administrator parafii Toruń, areszt. 20 IX 1939, Fort VII, Stutthof styczeń 1940, Sachsenhausen 10 IV 1940, przeżył, zmarł 25 I 1954 w Madrycie.

Wolski Wojciech, ur. 16 IV 1895 w Boczkach (Sieradz), kapłan od 29 VIII 1924, proboszcz w Kikole (Lipno), areszt. 23 X 1939, Fort VII 24 X 1939, Stutthof 10 I 1940, Sachsenhausen 10 IV 1940, Dachau 14 XII 1940, nr 22389, uwolniony.

Woyda (lub **Wojda**) Ignacy, ———, dr, adwokat, wicewojewoda, areszt. ?, Fort VII, Gdańsk Neufahrwasser 8 (10) I 1940, Stutthof 10 I 1940, tamże stracony 21 III 1940.

Woźniak Bolesław (lub Józef), ———, nauczyciel gimnazjum w Toruniu, areszt. ?, Fort VII, Stutthof (?) styczeń 1940 (?), zmarł w Dachau 16 I 1941.

Zakrzewski Tadeusz, ———, mgr, syn prezesa sądu, areszt. ?, Fort VII, Stutthof (?) styczeń 1940 (?), był w obozie koncentracyjnym ?

Zawisza Walenty, ur. 7 II 1896 w Krzemieniewicach (Radomsko), kapłan od 14 VI 1920 (1921?), proboszcz w Zadusznikach, areszt. 23 X 1939, więzienie w Lipnie, Fort VII 24 X 1939, Stutthof (dopiero luty ?) 1940, Sachsenhausen 10 IV 1940, tamże zmarł ?

Ziemski Aleksander, ur. 30 VIII 1883 w Rydlewie (Żnin), kapłan od 21 VI 1914, prepozyt bazyliki św. Jana w Toruniu, areszt. 10 X 1939, Fort VII, Stutthof styczeń 1940, Sachsenhausen 10 IV 1940, tamże zmarł 20 V 1940.

II transport z 23 III 1940 (z Fortu VIII)

Dębski (lub **Dembski**) Józef, ———, lekarz chirurg, areszt. ?, Fort VII, Fort VIII, Stutthof 23 III 1940, zwolniony, lekarz tzw. Szmalcówki w Toruniu, zmarł w czasie okupacji.

Fieszar Fryderyk, ur. ——— w Ameryce, lekarz, przypadkowo znalazł się w Toruniu, areszt. ?, Fort VII, Fort VIII, Stutthof 23 III 1940, wkrótce zwolniony jako obywatel amerykański.

Jasiński Bogdan, lekarz ginekolog położnik, areszt. ? pod zarzutem zakopania broni, skatowany w czasie badań w Forcie VII, Fort VIII, Stutthof 23 III 1940, pracował w szpitalu obozowym, zwolniony z obozu w 1943.

